

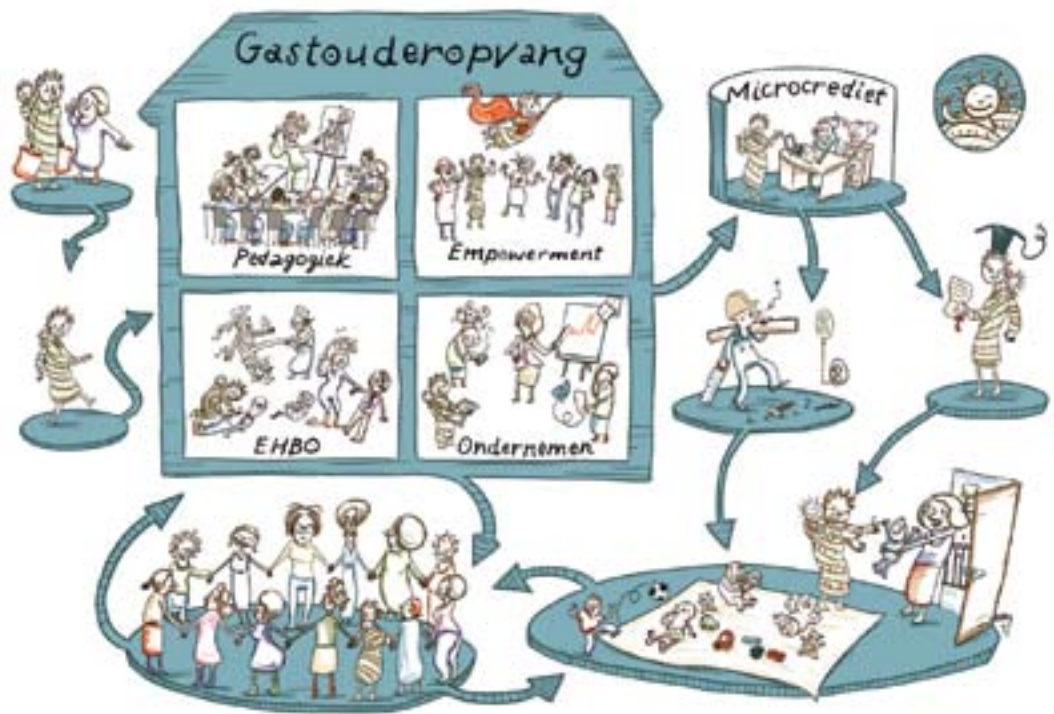
Een gouden kans voor allochtone vrouwen met ambitie?

Kleinschalig Innovatief Gastouderschap als methode voor (allochtone) vrouwen om zelfstandig gastouder te worden.

auteurs

Drs. Chee-Wai Chan

Drs. Guillaumine Nelom

illustratie Bas Kohler

Een gouden kans voor allochtone vrouwen met ambitie?

Kleinschalig Innovatief Gastouderschap als methode voor (allochtone)
vrouwen om zelfstandig gastouder te worden.

auteurs

Drs. Chee-Wai Chan

Drs. Guillaumine Nelom

Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave
2 - 4	Managementsamenvatting
5 - 6	Inleiding
7 - 14	Beschrijving van de methodiek
15 - 32	Beschrijving van de implementatie
33 - 40	Kosten van het KIG-traject; afweging van kosten tegen maatschappelijke baten
42	Colofon

Managementsamenvatting

- Gedurende de periode 2007 – 2009 heeft de Stichting Kansrijk Ondernemen Nederland geëxperimenteerd met de methodiek Kleinschalig Innovatief Gastouderschap (KIG).
- KIG is een methodiek om allochtone vrouwen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op te leiden tot zelfstandig ondernemer in de gastouderopvang.
- 75 vrouwen hebben deelgenomen, verdeeld over vier KIG-projecten. Deze projecten zijn opgezet in achterstandswijken in Amsterdam-Zuidoost (2), Amsterdam Nieuw-West en Rotterdam IJsselmonde.
- De vier trajecten hebben als doel om de deelnemers economisch zelfstandig te maken. Hierbij is het gelukt om 44% van de deelnemers met een uitkering te begeleiden naar zelfstandig ondernemerschap en 10% naar een andere betaalde baan.
- De uitstroom van uitkerings situatie naar zelfstandig ondernemerschap is hoog. Zeker wanneer men bedenkt dat veel deelnemers leven in een situatie die een combinatie is van: lage sociale klasse in achterstandswijken, lage opleiding, gebroken gezinssituatie met grote zorgtaken voor eigen kinderen en een ongunstige financiële situatie.
- De resultaten van KIG zijn minder gunstig dan van een regulier re-integratietraject. Reguliere trajecten hanteren een succespercentage van 60% voor doelgroepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Terwijl KIG een succespercentage van 54% heeft (44% naar ondernemerschap en 10% naar overig werk). Reguliere trajecten zijn ook in staat om

deelnemers in zes maanden door te leiden naar betaald werk. Daarentegen zijn deelnemers van KIG circa 12 maanden bezig met het opzetten van het eigen bedrijf. Reguliere trajecten bemiddelen vaak naar laagbetaald werk zonder goede toekomstperspectieven terwijl een -via KIG opgebouwd- eigen gastouderbedrijf veel meer aansluit bij de ambities van deelnemers.

- KIG is succesvol geweest in het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap als gastouder omdat het deelnemers een aantrekkelijk toekomstperspectief biedt. Zelfstandig gastouderschap kent de volgende voordelen. Het is voor deelnemers geen 'nieuw' beroep: ze passen in het informele circuit al op kinderen van anderen, maar missen nog de formele opleiding om deze dienst subsidiabel vanuit de Wet op de kinderopvang aan te bieden. Het wordt thuis aangeboden, kent flexibele werktijden en is hierdoor goed te combineren met de zorg voor het eigen kind. Het kent geen hoge opstartinvesteringen, maar

wel hoge verwachte inkomsten.

- Zelfstandig gastouderschap is echter niet voor alle vrouwen geschikt. De belangrijkste beroepskwalificatie is dat de deelnemer het diploma Helpende Welzijn niveau 2 behaalt. Daarnaast moet zij zo veel vertrouwen uitstralen dat anderen haar de zorg van hun kind toevertrouwen. Bovendien moet het huis van de deelnemer voldoende groot, schoon en kindveilig zijn.
- Om zelfstandig ondernemerschap te bevorderen, voorziet KIG in een vier maanden durende training waarin de volgende componenten aan bod komen:
 - het verhogen van het zelfvertrouwen, veel deelnemers geloven door hun slechte uitgangspositie niet (meer) in hun eigen kunnen;
 - het aanleren van formele pedagogische vaardigheden zodat de deelnemers een EVC-procedure (Erkenning Verworven Competenties) kunnen aanvragen of het mbo-diploma Helpende Welzijn, niveau 2 behalen;

- het aanleren van ‘harde’ en ‘zachte’ ondernemersvaardigheden zodat de deelnemers goed voorbereid zijn op een bestaan als zelfstandig ondernemer;
- De KIG-training bestaat uit modules en diensten die het succes van het KIG bepalen:
 - zorgvuldige, objectieve voorlichting over de (on)mogelijkheden over werken in de gastouderopvang;
 - een zorgvuldige intake zodat alleen die personen deelnemen die in potentie de verantwoordelijkheid aankunnen om de zorg van andermans kinderen op zich te nemen;
 - samenwerking met instellingen zoals de sociale dienst, het UWV of schuldhulpverlening zodat de deelnemer in goed overleg met hen kan deelnemen aan KIG;
 - een EVC-procedure (opgezet in samenwerking met een mbo-instelling) waardoor de aangeleerde vaardigheden worden geformaliseerd en de werkzaamheden van de deelnemer worden erkend in het kader van de Wet op de kinderopvang;
- een fonds voor microfinanciering om de deelnemers in staat te stellen om de (bescheiden) opstartinvestering van circa € 250 - € 1000 te betalen, bijvoorbeeld voor de inrichting van het eigen huis, de aankoop van speeltoestellen of de aanvraag van een Verklaring Goed Gedrag;
- opzet van een collectief van collega-onderneemsters om gezamenlijk te werken aan kwaliteitsverbetering en professionalisering en om eventuele klantvragen te kunnen doorverwijzen;
- aanmelding bij een erkend en betrouwbaar gastouderbureau.
- De kosten van het KIG-traject zijn circa € 3.500 per deelnemer. Uit een maatschappelijke kosten-batenanalyse blijkt dat het voor een gemeente economisch voordeliger is te investeren in een KIG-training dan om helemaal geen re-integratie-instrumenten in te zetten. Met behulp van KIG creëert de deelnemer een grote kans om een zelfstandig en duurzaam inkomen te genereren en zo uit de uitkeringssituatie te komen.

Inleiding

De methodiek Kleinschalig Innovatief Gastouderschap (KIG) is een instrument om vrouwen¹ met een grote achterstand tot de arbeidsmarkt op te leiden als zelfstandig ondernemer in de gastouderopvang. De methodiek wordt sinds 2007 met veel succes toegepast voor verschillende groepen vrouwen en in verschillende steden.

De methodiek onderscheidt zich van andere re-integratie- en activeringsinstrumenten op de volgende punten.

- Het werken met eigen of andermans kinderen is voor veel vrouwen een activiteit waar zij wel ervaring in hebben, maar vaak niet formeel voor zijn opgeleid². KIG biedt

de mogelijkheid om opgedane werkervaring om te zetten in een erkende beroepskwalificatie. Daardoor wordt het mogelijk uit te stromen naar gekwalificeerd werk in de kinderopvang of om als zelfstandig ondernemer gastouderschap aan te bieden volgens de Wet op de kinderopvang.

¹ Wij spreken in dit rapport over deelnemers. Mannen zijn uiteraard welkom om deel te nemen aan KIG. In de praktijk blijkt echter dat het re-integratie- of activeringsdoel (werken als zelfstandig ondernemer in de gastouderopvang)

vooral vrouwen aanspreekt.

² Sommige vrouwen passen al op de kinderen van anderen: hetzij onbetaald, hetzij betaald in het informele circuit.

- Het toekomstperspectief om economisch zelfstandig te worden, is dusdanig aantrekkelijk dat vrouwen met meer motivatie deelnemen.
- Het traject heeft een bijzonder hoog slagingspercentage omdat het niet alleen een training is maar ook rekening houdt met aspecten die zelfstandig ondernemerschap in de weg staan.
- Een geslaagde invoering van KIG vergroot ook het aanbod van gekwalificeerde kinderopvang in een wijk; het biedt andere vrouwen ruimere mogelijkheden om werk en zorg met elkaar te combineren.

De stichting Kansrijk Ondernemen Nederland (KON) heeft de methodiek KIG ontwikkeld. Zij is van mening dat de methodiek in een bredere kring bekendheid verdient om meer navolging te krijgen. Deze methodiekbeschrijving is hiervoor een eerste aanzet. De beschrijving is primair gericht op beleidsmedewerkers in gemeentes die verantwoordelijk zijn voor re-integratie of activering van moeilijk bereikbare doelgroepen.

De methodiekbeschrijving bevat de volgende onderdelen:

- een overzicht van de methodiek, de doelgroep en de resultaten;
- de implementatie van KIG: de modules, invoering in de praktijk en de belangrijkste lessen;
- de kosten en de maatschappelijke baten.

De methode KIG is ontwikkeld met gelden van deze overheidsinstanties en private fondsen:

- Start Foundation
- Skanfonds
- Stichting Doen
- Stichting Steunfonds bja-cow
- Stichting Haëlla fonds
- Gemeente Rotterdam
- Stadsdeel Amsterdam-Zuidoost.

De methodiekbeschrijving is mede gefinancierd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Amsterdam, 12 juli 2010

Beschrijving van de methodiek

KIG is een methodiek om vrouwen op te leiden om aan de slag te gaan als zelfstandig ondernemer in de gastouderopvang. Het gastouderschap kan op twee manieren worden ingevuld: bij de gastouder thuis of bij de vraagouder, en dus op meerdere locaties.

In de periode 2007 tot en met medio 2009³ ⁴ is KIG opgezet voor 75 deelnemers op drie verschillende locaties in de Randstad: in Rotterdam IJsselmonde, Amsterdam Nieuw-West en in Amsterdam-Zuidoost.

Dit hoofdstuk beschrijft de doelgroep van KIG en geeft een overzicht van de belangrijkste resultaten van de methodiek.

Amsterdam West	8
Amsterdam-Zuidoost (tranche 1)	19
Amsterdam-Zuidoost (tranche 2)	27
Rotterdam IJsselmonde	21
Totaal	75

³ Er is ook een KIG-traject in Haarlem geïmplementeerd. Dit traject is veelal gericht geweest op thans inactieve en niet uitkeringsgerechtigde, allochtone vrouwen. Re-integratie was niet het geambieerde einddoel voor deze doelgroep en daarom

hebben wij dit traject niet meegenomen in deze methodiekbeschrijving.

⁴ Het traject is eind 2009 ook in Hoofddorp en in Almere opgezet, deze zijn nog te recent om mee te nemen in deze beschrijving.

Etniciteit / afkomst (n=75)	Antilliaans	Marokkaans	Surinaams	Turks	overig / onbekend
Amsterdam West		3	4	1	
Amsterdam-Zuidoost (tranche 1)	3		16		
Amsterdam-Zuidoost (tranche 2)	4		23		
Rotterdam IJsselmonde	17		1		3
Totaal	24	3	44	1	3

Beschrijving van de deelnemers: sociaaldemografische kenmerken

KIG is op drie locaties geïmplementeerd. De aanleiding en financieringsbronnen verschillen per locatie.

- Het traject in Amsterdam-Zuidoost is opgezet in samenwerking met het Ondernemershuis Zuidoost en mede gefinancierd vanuit de wijkactieplannen voor de 40 Krachtwijken. De nadruk lag op het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap in de wijk.
- Het traject in Amsterdam Nieuw-West is met steun van fondsen gefinancierd, met de focus op maatschappelijke activering.
- Het traject in Rotterdam IJsselmonde is gefinancierd vanuit activeringsmiddelen met als doelgroep: vrouwen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Hier lag het accent op alleenstaande moeders.

Leeftijd (n=74)

	27-30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	Gemiddeld
Amsterdam West	1	1	2	2		2			41,4
Amsterdam-Zuidoost (tranche 1)			4	8	3		2	2	46,9
Amsterdam-Zuidoost (tranche 2)	1	2	7	10	4	1		1	42,2
Rotterdam IJsselmonde	1		6	7	1	2	3	1	44,9
Totaal	3	3	19	27	8	5	5	4	44,1

De 75 deelnemers hebben uiteenlopende etnische achtergronden. Dit heeft invloed op de KIG-trajecten en de buurt of wijk. Zo zijn in Amsterdam-Zuidoost de Surinaamse deelnemers oververtegenwoordigd en in Rotterdam IJsselmonde de Antilliaanse vrouwen. De afkomst van de deelnemers in Amsterdam Nieuw-West is divers: in dit stadsdeel is sprake van een grotere etnische diversiteit.

De meeste deelnemers zijn tussen de 36 en 45 jaar oud. In deze leeftijdscategorie komen deelnemers

niet meer in aanmerking voor reguliere scholing of voor leerwerkplicht. Om zich verder te ontwikkelen zijn zij aangewezen op re-integratietrajecten.

De inkomenssituatie weerspiegelt de wijze waarop de KIG-trajecten zijn gefinancierd en opgezet. In Amsterdam-Zuidoost was het traject gericht op het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap en is de inkomenssituatie geen selectie criterium geweest. In Rotterdam IJsselmonde is juist gefocust op uitkeringsgerechtigden.

Inkomenssituatie (n=75)	Aow	ZZP/ Freelance	Inkomen partner	Uitkering	Werk	WIA
Amsterdam West		1	2	2	2	1
Amsterdam-Zuidoost (tranche 1)	1	1		7	10	
Amsterdam-Zuidoost (tranche 2)		1		12	13	1
Rotterdam IJsselmonde		1	1	16	3	
Totaal	1	4	3	37	28	2

Het opleidingsniveau van de deelnemers is relatief laag. 39 van de 75 deelnemers hebben geen formele opleiding of ten hoogste een mbo-opleiding behaald en daarmee geen startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Vooral in Amsterdam Nieuw-West en in Rotterdam IJsselmonde is het opleidingsniveau laag en zijn de deelnemers moeilijk bemiddelbaar voor de arbeidsmarkt.

Hoogst genoten opleiding in Nederland (n=75)	Geen opleiding	vmbo	mbo	hbo
Amsterdam West	2	4	2	
Amsterdam-Zuidoost (tranche 1)		7	9	3
Amsterdam-Zuidoost (tranche 2)	2	5	18	2
Rotterdam IJsselmonde	1	18	2	
Totaal	5	34	31	5

Beschrijving van de deelnemers: kwalitatieve beschrijving

De vorige paragraaf beschrijft de basiskennmerken van de deelnemers. Deze kenmerken geven echter het 'halve' verhaal weer over de uitgangspositie van de deelnemers. De deelnemers die starten vanuit een uitkeringssituatie hebben vaak meervoudige, sociale problemen. Een groot deel van de deelnemers:

- leeft in verouderde sociale woningbouw in achterstandswijken;
- is alleenstaande moeder met meerdere jonge kinderen en is daarom gebonden aan huis voor het vervullen van zorgtaken;
- kent een broze gezinssituatie met relatieproblemen;
- heeft vaak financiële problemen en schulden;
- heeft ten hoogste een mbo-diploma, zich niet verder ontwikkeld door

middel van cursussen en heeft geen doorlopende lijn van werkervaring;

- heeft vaak al verschillende re-integratietrajecten doorlopen maar heeft deze niet afgemaakt of vindt na deze trajecten geen geschikte baan.

Deelnemers met betaald werk hebben vaak een tijdelijke of laagbetaalde baan zonder goed perspectief op doorgroei of ontwikkeling. Uit deze kwalitatieve beschrijving blijkt dat de uitgangpositie van de deelnemers niet bevorderlijk is voor zelfstandig ondernemerschap.

'Ik voel mij nu zekerder om het examen te gaan doen.'

Leeswijzer schema

In het schema wordt een koppeling gemaakt tussen de inkomenssituatie van de deelnemers voordat en nadat zij aan het KIG hebben deelgenomen. Zo is in de vijfde rij van het schema te zien dat 39 deelnemers vóór deelname aan het KIG een (WIA)uitkering hadden en 28 deelnemers vóór deelname aan het KIG betaald werk. Van de 39 deelnemers die voor het KIG een uitkering hadden zijn na deelname aan het KIG 18 vrouwen nog steeds zonder werk, 16 vrouwen zijn gestart als zelfstandig gastouder en 3 zijn gestart met overig werk.

Voor KIG	Na KIG				
	AOW	Geen werk / uitkering	Zelfstandig gastouderschap	Werk in kinderopvang	Overig werk
AOW (1)	1				
Freelance / ZZP (4)			3		1
Inkomen man (3)		3			
Uitkering of WIA (39)		18	17		4
Werk (28)		1	15	2	10

Resultaten van het KIG

KIG is een instrument om deelnemers met een achtergestelde positie op de arbeidsmarkt te begeleiden naar zelfstandig gastouderschap. De mate waarin KIG in deze doelstelling is geslaagd, is af te leiden uit bovenstaand schema.

Op basis van het schema kunnen we de volgende conclusies trekken.

- 39 vrouwen hadden bij aanvang van het KIG een werkloosheidsuitkering of WIA-uitkering. Van hen zijn 17

vrouwen (44%) doorgestroomd naar zelfstandig gastouderschap en 4 vrouwen (10%) naar overig, betaald werk. Van de resterende 18 vrouwen (46%) is bekend dat zij nog geen werk hebben of nog steeds een uitkering ontvangen.

- 32 vrouwen zijn het traject gestart vanuit loondienst of als zzp'er. Van hen zijn 18 vrouwen (56%) doorgestroomd naar zelfstandig gastouderschap.

- KIG is succesvol in het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap. Van de 75 deelnemers zijn 35 deelnemers gestart met een eigen bedrijf, dat is 47% van de deelnemers.
- Het succes van KIG als kweekvijver voor zelfstandig ondernemerschap is des te opvallender als men rekening houdt met het feit dat alle starters: allochtoon zijn, hoogstens een mbo-opleiding hebben en dat de conversiegraad 44% is (van uitkering naar zelfstandig ondernemer).
- Naar de maatstaven van reguliere re-integratie-instrumenten is het KIG minder succesvol. Van de 39 vrouwen met een uitkering zijn 21 vrouwen (54%) na deelname economisch zelfstandig. Reguliere re-integratietrajecten hanteren vaak, binnen zes maanden na aanvang van het traject, een succespercentage tussen de 60% en 80%. In hoofdstuk 5 wordt een afweging gemaakt van de maatschappelijke kosten en baten tussen de KIG-trajecten en reguliere re-integratietrajecten.

Beschrijving van de implementatie

In dit hoofdstuk wordt beschreven met welke motieven vrouwen deelnemen aan een traject en uit welke modules een KIG-traject bestaat.

Het perspectief voor deelnemers:
waarom zelfstandig gastouderschap?

Vrouwen participeren omdat zij enthousiast zijn over de voordelen van zelfstandig gastouderschap. Zij noemen de volgende voordelen.

- 1) Het toegankelijk en leuk werk en zij hebben al ervaring met het oppassen op andermans kinderen.
- 2) De opleidingseisen zijn te overzien.
- 3) Gastouderopvang vindt aan huis plaats.
- 4) De werktijden zijn flexibel.
- 5) De opstartinvesteringen zijn laag.
- 6) Gastouderopvang biedt een goed salaris.

In onderstaande paragrafen worden deze voordelen van gastouderschap nader uitgewerkt.

Ad 1) Veel deelnemers hebben al ervaring met het oppassen op andermans kinderen.

Veel deelnemers passen al op kinderen van andere ouders. Het gaat meestal om kinderen van ouders uit dezelfde wijk waarvan de ouders onregelmatige werktijden hebben. Door de ongewone werktijden is informele gastouderopvang een absolute noodzaak om werk en zorg te kunnen combineren. Veel deelnemers zien dan ook de marktkansen van

gastouderopvang op een systematische en formeel goedgekeurde wijze.

Ad 2) *De opleidingseisen zijn te overzien.*

Om opvang aan te kunnen bieden, moet de deelnemster volgens de Wet op de kinderopvang minstens een mbo-opleiding Helpende Welzijn niveau 2 hebben. Deelnemers met een mbo- of hogere opleiding voldoen hiermee aan de opleidingseis, eventueel aangevuld met deelcertificaten. Wanneer een deelnemster geen mbo-opleiding heeft, kan zij een EVC-procedure aanvragen om de vereiste beroepskwalificaties in praktijksituaties aan te tonen. Tijdens het traject worden de deelnemers voorbereid op het examen.

Ad 3) *Gastouderschap vindt aan huis plaats.*

Voor het gastouderschap stellen de deelnemers hun eigen huis open voor

de opvang van kinderen. Voordeel is dat het werk goed is te combineren met de opvoeding van eigen kinderen of andere zorgtaken. De Wet op de kinderopvang stelt wel eisen aan de grootte en de staat van het huis en het maximaal aantal kinderen dat tegelijkertijd wordt opgevangen. Aan het gebruik van het eigen huis kleven ook nadelen.

- Veel deelnemers wonen in sociale huurhuizen. Huurhuizen in gerenoveerde wijken zoals Amsterdam-Zuidoost of Amsterdam Nieuw-West zijn vaak groot en daardoor geschikt te maken voor gastouderopvang. Oudere sociale huurwoningen in het centrum of binnen de ring van grote steden zijn vaak te klein.
- De partner van de deelnemster en andere medebewoners moeten akkoord gaan met openstelling van

het huis⁵. Daarnaast moeten zij van onbesproken gedrag zijn (aan te tonen via een Verklaring Goed Gedrag) zodat de veiligheid van de oppaskinderen is gegarandeerd.

Ad 4) De werktijden zijn flexibel.

De tijden voor gastouderopvang worden bepaald in overleg met de ouders van het oppaskind. Gastouderschap is daarmee flexibeler dan reguliere kinderopvang die vaak alleen op werkdagen beschikbaar is tussen 8:00 en 18:00 uur. Deze flexibiliteit is een voordeel voor zowel klant als gastouder. Veel ouders van oppaskinderen wonen in dezelfde wijk als de gastouder en werken vaak op onregelmatige of ongewone tijden. Ook de gastouder

kan aangeven wanneer zij wel of niet beschikbaar is voor kinderopvang.

Ad 5) De opstartinvesteringen zijn laag.

Voordat de ondernemster start, moet het huis schoon en (kind)veilig zijn en moeten de juiste spullen zoals voeding, EHBO-materiaal en speelgoed/speeltoestellen aanwezig zijn. Het blijkt dat uitgaven hiervoor vaak niet hoger zijn dan gemiddeld € 500. De opstartinvesteringen zijn daarmee lager dan andere, binnen de doelgroep, populaire ondernemersberoepen zoals kledingreparatie, catering, horeca, persoonlijke verzorging of detailhandel. Deze kennen vaak hogere opstartinvesteringen.

⁵ Een belangrijke les uit de trajecten is dat Marokkaanse gezinnen het huis als privéterrein beschouwen en niet graag zien

dat er commerciële activiteiten plaatsvinden. Gastouderschap is voor deze bevolkingsgroepen dan ook geen realistische optie.

Voor veel deelnemers is € 500 als voorinvestering nog steeds een te hoog bedrag om in een keer te betalen. KIG voorziet daarom ook in een fonds voor microfinanciering.

Ad 6) Gastouderopvang biedt een goed salaris.

Een relevant punt voor de deelnemers zijn de hoge inkomsten die met gastouderschap zijn te verdienen. Een gastouder die gedurende 30 uur per week 3 kinderen opvangt, kan in een jaar € 15.768 netto verdienen. Dit is bijna € 1.314 netto per maand⁶ (lees ook de fictieve verlies- en winstrekening in de tabel op de volgende pagina).

De inkomsten worden voor een groot deel bepaald door het subsidiebedrag per uur (volgens de Wet op de

kinderopvang) en het omzetpercentage dat een gastouderbureau rekent.

Een gastouderbureau bemiddelt tussen gastouders en klanten, doet de aanvraag en de administratie van de subsidie kinderopvang. Iedere gastouder is verplicht zich aan te sluiten bij een gastouderbureau en moet een deel van de omzet reserveren voor de diensten van dit bureau.

'Je leert ondernemen en ook om sterker in je schoenen te staan.'

⁶ Ter vergelijking: het minimumloon voor 23-jarigen en ouder is per medio 2010 € 1.416 per maand bruto en circa € 1.193 netto voor een voltijd baan. Veel deelnemers komen

eigenlijk alleen in aanmerking voor een deeltijdbetrekking. Een bijstandsuitkering voor een alleenstaande ouder bedraagt € 909 per maand.

Fictieve verlies- en winstrekening gastouderschap

48 weken: 30 uur per week		1.440 uur
Opvang 3 kinderen per uur		4,320 uur
Omzet (€ 4,00 per kind per uur)		€ 17.280
Kosten opvang (0,35 per kind per uur)	€ 1,512	
Bedrijfswinst		€ 15.768

Brutto / netto berekening gastouderschap

Inkomsten voor belasting		€ 15.768
Af: Zelfstandigenaftrek	€ 8.600	
Af: Startersaftrek ⁷	€ 2.070	
Af: MKB-winstvrijstelling	€ 510	
inkomen voor belasting		€ 4.588
Inkomstenbelasting (2,35%)	€ 108	
Premie volksverzekeringen (31,15%)	€ 1.445	
Af: algemene heffingskorting	€ 2,007	
Te betalen inkomstenbelasting		Nihil ⁸
Nette inkomen per jaar		€ 15.768

⁷ De starters aftrek geldt voor de eerste twee jaren na start van de onderneming.

⁸ De algemene heffingskorting is € 454 hoger dan de verschuldigde inkomstenbelasting en premies volksverzekering. De ondernemer

is daarom geen belasting meer verschuldigd. Zij kan onder bepaalde voorwaarden dit bedrag terug vorderen maar hier is bij de winst- en verliesrekening geen rekening mee gehouden.

Ervaringen uit de praktijk

Een alleenstaande moeder met drie kinderen volgt het KIG-traject. Zij heeft een grote afstand tot de arbeidsmarkt en moet van de sociale dienst werk gaan zoeken. Het lukt haar niet passend werk te vinden. Ze heeft schulden en raakt depressief. Via mond-tot-mondreclame hoort ze over het KIG en ze meldt zich aan. Ze vraagt toestemming aan haar klantmanager om deel te kunnen nemen. Ze krijgt goedkeuring, volgt trouw de lessen en is zeer actief. Haar depressieve klachten nemen af en ze ziet weer een toekomst voor zichzelf. Na het traject wordt ze nog individueel begeleid en start ze haar eigen onderneming met een microkrediet van 100 euro. Tijdens het traject heeft ze plannen gemaakt voor haar persoonlijke ontwikkeling. Ze wil een ander huis en gaat actief op zoek. Na enkele maanden krijgt ze een nieuwe woning en vraagt opnieuw microkrediet aan voor aanpassing van haar woning en voor vervanging van de koelkast die bij de verhuizing kapot is gegaan. Inmiddels gaat het veel beter met haar en haar

gezin. Ze heeft een nieuw huis, verdient goed en lost het microkrediet af.

‘Ik wilde een gastouderbureau starten, maar dat kon niet omdat ik zelf kinderen heb. Daarom startte ik thuis een crèche. Maar vervolgens moest ik van de GGD een andere locatie zoeken. Tegelijkertijd was ik gelukkig al begonnen aan de opleiding tot gastouder. Dat mijn huis geen geschikte locatie vormt voor een crèche was een obstakel. Maar daardoor had ik wel alles in huis voor gastouderopvang. Ik deed de pilot-training en dat vond ik heel goed, want je leert ook ondernemen en sterker in je schoen te staan. Via mij zijn uiteindelijk ook andere dames de training gaan volgen. Toen de eerste opleiding afgelopen was heb ik bij Elvira Sweet (stadsdeelvoorzitter Amsterdam Zuidoost) gevraagd of er nog een cursus kwam. De Stichting KON heeft vervolgens een aanvraag ingediend waarna de tweede training kon starten. Er staan nu nog veel vrouwen op de wachtlijst’.

Knelpunten van ondernemerschap en benodigde kwalificaties

Het toekomstperspectief van zelfstandig ondernemerschap is voor deelnemers zeer aantrekkelijk. Het betekent echter niet dat zij direct naar zelfstandig ondernemerschap toe kunnen werken. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke knelpunten de deelnemers ondervinden.

Eerder is, op basis van sociaaldemografische en meer kwalitatieve kenmerken, geconcludeerd dat de deelnemers geen gunstig uitgangspositie hebben voor zelfstandig ondernemerschap. Op basis van de ervaringen zijn de volgende knelpunten gesignaleerd die deelnemers ervan weerhouden om daadwerkelijk te starten met een eigen onderneming:

- een grote onzekerheid over het eigen kunnen, een laag zelfbeeld en een pessimistische inschatting van toekomstkansen;
- complexe en meervoudige problemen in de privésfeer en bij de financiële huishouding;

- een zekere uitkeringsafhankelijkheid en dus een grote weerstand om de uitkering, die inkomenszekerheid geeft, in te ruilen voor een onzekerder bestaan als werknemer of zelfstandig ondernemer;
- gebrek aan financiële middelen om de eerste investeringen in het eigen bedrijf te kunnen doen.

Het KIG-traject richt zich op het wegnemen van deze knelpunten. Wel moeten de deelnemers voldoen aan een beperkt aantal minimale kwalificaties om succesvol te kunnen deelnemen.

- 1) De deelnemer beheerst het Nederlands in voldoende mate. Het is bijna niet mogelijk om zonder goede beheersing van het Nederlands te starten omdat het in de training en in de communicatie met klanten en instanties de voertaal is. Ook stelt de Wet op de kinderopvang dat de voertaal Nederlands is. Vrouwen die het Nederlands

Citaat uit voorlichtingsfolder 'Waarom deelnemen aan KIG?'

- je kan je werk thuis met de verzorging van je eigen kinderen combineren
- je werkt gemiddeld 26 uur per week
- je verdient hiermee geld
- je bepaalt zelf op welke tijden je wilt werken
- je werkt niet alleen maar samen met andere vrouwen
- je krijgt (gratis) begeleiding en een cursus

niet beheersen zijn daarom beter gebaat bij een taaltraject (eventueel als onderdeel van een inburgeringstraject).

2) De deelnemster heeft een opleiding op vmbo-niveau afgerond. De deelnemster moet het mbo-diploma Helpende Welzijn, niveau 2, hebben behaald. Het KIG biedt opleidingsfaciliteiten aan zodat de deelnemers het gevraagde niveau kunnen halen (zie hoofdstuk 4, 3,5). Als vooropleiding geldt minimaal een vmbo-diploma.

3) Een zekere mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheidsgevoel hebben en kunnen uitstralen. Zelfstandigheid en verantwoordelijkheid zijn een van

de basiskwaliteiten voor zelfstandig ondernemerschap. Deze kwaliteiten zijn ook nodig om ouders het vertrouwen te geven dat hun kinderen goed worden opgevangen.

De eerste twee kwalificaties zijn (relatief) objectief vast te stellen en het is bijvoorbeeld voor een dienst Werk en Inkomen mogelijk om hier op te selecteren. De laatste kwalificatie is meer subjectief en wordt in een intakefase van het KIG getoetst (zie hiervoor pagina 24).

De modules

KIG houdt rekening met de knelpunten voor ondernemerschap en versterkt de positieve kwaliteiten en vaardigheden van de deelnemers. De vier maanden

durende training speelt hierin een centrale rol. Om de stap naar zelfstandig ondernemerschap te kunnen zetten, wordt de training aangevuld met modules. De training en de modules worden in de volgende paragrafen toegelicht.

Werving

De werving van deelnemers is geen knelpunt. Dit in tegenstelling tot andere sociale projecten waarbij het vinden van geschikte deelnemers vaak niet eenvoudig is.

Door het toekomstbeeld (zelfstandig ondernemen) en de wervingskanalen worden deelnemers relatief makkelijk geworven. Aan het begin van dit hoofdstuk is de aantrekkelijkheid van gastouderschap als toekomstperspectief geschetst. Daardoor zijn vrouwen veel sneller bereid om voorlichtingsbijeenkomsten

over het KIG te bezoeken. Een onverwachte bevinding is dat de partners van deelnemers ook positief aankijken tegen ‘werken in de huiselijke sfeer’. Zij zien gastouderopvang als een ‘eerzaam’ beroep.

KIG benadrukt ook dat er verschillende varianten mogelijk zijn om in de kinderopvang te werken: als werkervaringstage of als zelfstandig ondernemer. Vrouwen voelen zich hierdoor niet direct gedwongen zich te verbinden aan een door hen te behalen einddoel⁹.

Het meest effectieve wervingskanaal voor KIG zijn de persoonlijke en sociale netwerken in de wijk. KIG wordt meestal opgezet binnen een wijk. Vrouwen vertellen graag aan familie, vrienden en kennissen over het traject en sporen zo anderen aan om een voorlichtingsbijeenkomst bij te wonen

⁹ KIG wordt nu in Almere geïmplementeerd als re-integratie-instrument voor vrouwen met een WWB-uitkering (Wet werk en bijstand) en met

kinderen onder de 12 jaar. De gemeente Almere heeft hierbij wel verwachtingen uitgesproken over het einddoel van het KIG-traject.

of een intake aan te vragen. Behalve deze mond-tot-mondreclame wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van al bestaande wijkorganisaties zoals het Ondernemershuis in Amsterdam-Zuidoost of Ouder Kind Centra. Ten slotte worden ook kandidaten gevonden via klantmanagers van instanties zoals de dienst Werk en Inkomen (DWI) of het UWV. Voordeel van KIG is dat de voorwaarde voor deelname miniem is waardoor het voor klantmanagers relatief eenvoudig is om cliënten door te verwijzen.

Persoonlijke intake

Kandidaten volgen een voorlichtings-bijeenkomst en kunnen daarna een intakegesprek aanvragen bij de projectleider. Bij de intake komen de volgende vragen aan bod.

- Heeft de deelnemster ervaring en affiniteit met het opvoeden van kinderen?
- Is de deelnemster lichamelijk en geestelijk in balans?
- Heeft zij verantwoordelijkheidsgevoel?
- Is zij gemotiveerd?

- Vindt de deelnemster het leuk om met kinderen te werken en heeft zij een realistisch beeld van het werk?
- Spreekt de deelnemster voldoende Nederlands (minimaal taalniveau 3 à 4)?

Wanneer de deelnemster zelfstandig gastouder wil worden, zijn de volgende vragen relevant.

- Is het huis geschikt voor gastouderopvang?
- Is er sprake van een stabiele thuissituatie?
- Is de financiële huishouding op orde; zijn er financiële schulden die een grote last leggen op het maandinkomen en doorloopt de deelnemster geen traject voor schuldsanering?
- Kan voor alle huisgenoten boven de 18 jaar een Verklaring van Goed Gedrag worden verkregen?
- Stelt de financier van het traject aanvullende criteria? Een gemeentelijke sociale dienst of het UWV kan bijvoorbeeld stellen dat alleen cliënten met een bepaalde

Citaat uit voorlichtingsfolder: 'Waar aan moet je voldoen?'

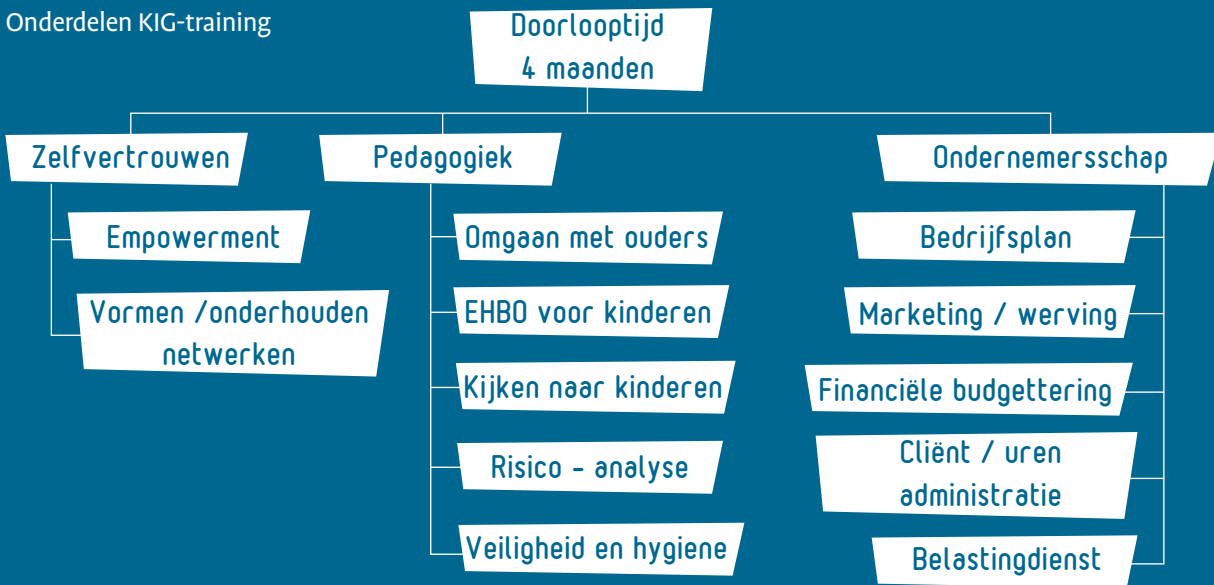
- minimaal 21 jaar
- heeft minimaal Nederlands taalniveau 4
- is werkloos en op zoek naar een baan
- wil minimaal drie dagen werken
- vindt het leuk om de hele dag met kleine kinderen te werken
- heeft ervaring in het opvoeden en verzorgen van kinderen
- is lichamelijk en geestelijk gezond
- kan goed organiseren en raakt niet in paniek
- heeft verantwoordelijkheidsgevoel
- heeft zelfstandige woonruimte
- heeft geen onoverkomelijk hoge schulden en bevindt zich niet in schuldsanering

inkomenssituatie, werkervaring of ambitie kunnen deelnemen.

De intaker maakt een inschatting of de deelnemer voldoende vertrouwen uitstraalt zodat ouders de zorg van hun kind aan haar willen overdragen.

Onderdelen KIG-training

De training

Het centrale en meest zichtbare onderdeel van het traject is de training die bestaat uit circa 15 trainingdagen verdeeld over een periode van vier maanden. In de training is aandacht voor het versterken en vergroten van drie competenties: zelfvertrouwen, pedagogische vaardigheden en 'harde' en 'zachte' ondernemersvaardigheden.

Bovenstaand schema geeft de trainingsonderdelen weer.

Het vergroten van het zelfvertrouwen is de belangrijkste module binnen de KIG-training omdat dit de basis is voor succesvolle afronding van het traject. De niet voltooide opleiding, de matige sociaal-economische positie en de grote

afstand tot de arbeidsmarkt maken de deelnemers onzeker over hun eigen kunnen. In aantal bijeenkomsten ontdekken de deelnemers hun sterke en zwakke kanten en leren zij hun communicatieve vaardigheden verder te verbeteren. Door veel te oefenen in praktijksituaties ontwikkelen zij hun eigen stijl en leren zij van medecursisten. Na de training hebben deelnemers meer zelfvertrouwen en zijn zij beter voorbereid op de start van hun bedrijf.

De overige twee modules, het aanleren van pedagogische vaardigheden en van ondernemersvaardigheden, zijn meer cognitief van aard.

De module pedagogiek duurt circa zes bijeenkomsten en behandelt de ontwikkeling van kinderen en hun sociaal-emotionele veiligheid. Er wordt aandacht besteed aan het opvoeden van kinderen en het omgaan met ouders. Deelnemers worden zich bewust van het feit dat zij als professional andermans kinderen opvoeden en dat zij daarom planmatig en methodisch moeten werken, volgens de richtlijnen

van de gastouderopvang. Verder krijgen de deelnemers les over veiligheid, hygiëne, gezondheid en over spel en speelgoed dat past bij de beleveniswereld van het jonge kind. Daarnaast veel aandacht voor EHBO voor kinderen, bestaande uit een basisonderdeel en een gecertificeerd onderdeel. Het laatste is gericht op het aanleren en toepassen van praktische vaardigheden voor het verlenen van eerste hulp bij ongelukken.

De module ondernemersvaardigheden is afgeleid van trainingsmateriaal dat ook door een Ondernemershuis of een Kamer van Koophandel wordt aangeboden. Het materiaal is wel toegespitst op de praktijksituatie van gastouderopvang. De deelnemers leren dat zij hun administratie op orde moeten hebben. De administratieve eisen voor gastouderopvang zijn sinds begin 2010 verzaamd en de boetes voor niet-naleving zijn sterk verhoogd.

'Het was leerzaam, je leert jezelf beter kennen.'

Enkele citaten van deelnemers aan de training

- ‘De training was zeer professioneel, ik ben breed geïnformeerd en ik heb me goed kunnen oriënteren’
- ‘Het was leerzaam, je leert jezelf beter kennen’
- ‘Ik voel mij nu zekerder om het examen te gaan doen’

Coördinatie met andere instellingen

Bijna altijd zijn het andere instellingen die bepalen of een vrouw aan het traject kan deelnemen of het moet beëindigen. KIG overlegt met onderstaande instellingen om te komen tot een meer gecoördineerde aanpak.

- Uitkeringsinstanties zoals het UWV of de gemeentelijke sociale dienst. Vaak moeten zij toestemming geven voor deelname omdat de deelnemer tijdelijk niet beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en wordt vrijgesteld van sollicitatieplicht. Ook is het mogelijk dat deze instanties (een deel van) de kosten financieren.
- Schuldhulpverlening. Veel deelnemers kampen met schulden. Schuldeisers hebben er belang bij dat

de deelnemer zo snel mogelijk een stabiele baan vindt en de schuld snel aflost. Deelname aan KIG leidt tot zelfstandig ondernemerschap met -per definitie- onzekere inkomsten. Schuldhulpverlening moet dan ook worden overtuigd om het incasso tijdelijk op te schorten totdat de inkomensbasis vanuit het eigen bedrijf voldoende is.

EVC-procedure / Mbo-opleiding

Veel deelnemers beschikken niet over de juiste opleiding (Helpende Welzijn, niveau 2) en zij hebben ook niet de tijd of het geld om de volledige opleiding via het reguliere onderwijs te volgen. Deelnemers die tot op heden het traject hebben gevolgd, worden daarom

'Via mij zijn ook andere dames de KIG-training gaan volgen.'

voorbereid op een EVC-procedure.

Bij deze procedure wordt de deelnemer beoordeeld door een onafhankelijke toetsers bij het uitvoeren van praktijksituaties. Hiervoor werkt KIG samen met een mbo-instelling.

Nieuwe deelnemers die na september 2010 als zelfstandig gastouder starten, kunnen geen gebruik maken van een EVC-procedure. Om het benodigde diploma toch te behalen biedt KIG hen daarom een verkorte opleiding.

Voor het behalen van het diploma moet voldaan zijn aan de volgende vereisten:

- een voldoende behalen voor de theoretische toets;
- een voldoende behalen voor de praktijktoets;
- een voldoende behalen voor alle vijf e-learningmodule(s) via de Gastouderacademie (ontwikkeling van 0-12 jaar, veiligheid

en gezondheid, kijken naar kinderen, spel en speelgoed, opvoeden en omgaan met ouders).

De theoretische toets bestaat uit de volgende onderdelen:

- werken volgens werkplan;
- interacties in werksituaties;
- kwalificaties en deskundigheid;
- individu en samenleving;
- ondersteuning bij verzorging en huishouding;
- ondersteuning bij begeleiding.

De praktijktoets bestaat uit:

- methodisch werken (het opstellen van een werkplan met activiteiten voor jonge kinderen);
- planmatig werken (het opstellen van een dagschema).

Verzwaarde kwaliteitseisen aan gastouderopvang

Vanaf september 2010 zijn de eisen aan gastouderopvang verscherpt. Naast de opleidingseis (mbo Helpende Welzijn, niveau 2) zijn er ook andere kwaliteitseisen:

- een geregistreerd certificaat 'Eerste Hulp aan kinderen' (via het Oranje Kruis);
- tijdens de opvang van kinderen is de voertaal Nederlands;

- aparte slaapkamers voor kinderen tot 1,5 jaar;
- maximaal 6 kinderen per gastouder van 0 tot en met 13 jaar;
- toezicht op de kwaliteit van dienstverlening van de gastouder door de GGD;

Voldoet de gastouder aan deze eisen, dan wordt hij/zij ingeschreven in het landelijk en gemeentelijk register

Startkapitaal en microfinanciering

Opstartinvesteringen zijn een belangrijke barrière voor de deelnemers. Het gaat om kleine bedragen rond de € 500 voor het aankopen van inventaris, speelgoed, speltoestellen, de aanvraag Verklaring Goed Gedrag en de inschrijving bij de Kamer van Koophandel.

Veel deelnemers hebben geen spaargeld en moeten het bedrag dus lenen. Voor commerciële banken zijn de bedragen te klein en leveranciers van persoonlijk krediet rekenen weer een hoog rentepercentage. KIG verleent

daarom via een fonds microkredieten zodat deelnemers hieruit de opstartinvesteringen kunnen betalen. Het fonds leent kleine bedragen uit voor een periode van 12 tot 18 maanden, tegen een rente van 0,5% per jaar.

Krediet verstrekken aan de deelnemers kan problemen opleveren wanneer zij al schulden heeft en/ of een schuldhulp krijgt. Schuldeisers kunnen namelijk het microkrediet invorderen of het aangaan van nieuwe schulden verbieden.

Ervaringen met microkrediet in 2008 en 2009

Microkrediet stelt deelnemers in staat om met een relatief klein bedrag toch veel te bereiken.

In 2008 en 2009 hebben 12 vrouwen via het KIG microkrediet aangevraagd (en ontvangen) voor bedragen variërend van

€ 350 tot en met € 1.000.

Er is voor in totaal € 7.200 aan krediet verstrekt en met dit bedrag hebben 12 deelnemers dus een veilige en schone plek gecreëerd voor het aanbieden van gastouderdiensten.

Collectief

Een belangrijke les is dat de ondernemers na de start van hun eigen bedrijf sterker staan wanneer zij collega-ondernemers blijven ontmoeten en ervaringen uitwisselen. KIG faciliteert dit met een collectief, een stichting die de belangen van de, via KIG gestarte, gastouders behartigt. De stichting is:

- een plek om klanten door te verwijzen wanneer een ondernemer structureel of incidenteel geen opvang kan leveren;
- een klankbord om ervaringen uit te wisselen;
- een platform om gezamenlijk klanten te werven via een website, voorlichtingsfolders en een

ambassadeursnetwerk;

- een platform om samen te werken aan bijscholing en deskundigheidsbevordering.

De deelnemers aan het collectief komen formeel twee maal per jaar bij elkaar.

Ervaringen met een coöperatie

In het kader van KIG is bekeken of de ondernemers konden toetreden tot een coöperatie: een rechtsvorm waarbij dienstverleners zich verenigen om gezamenlijk doelen te bereiken die voor een individuele ondernemer onbereikbaar zijn. De coöperatie wordt vaak toegepast om gezamenlijk grote investeringen te doen die in dienst

staan van ieder lid afzonderlijk. De coöperatie stelt echter hoge eisen aan bestuur, toezicht en aansprakelijkheid en is daardoor voor de deelnemers niet te handhaven. Daarnaast zijn er bij gastouderverblijven geen grote collectieve opstartinvesteringen.

Start onderneming en nazorg

De deelnemer start een bedrijf wanneer zij:

- de KIG-modules succesvol heeft doorlopen;
- het diploma Helpende Welzijn, niveau 2 heeft behaald;
- zich inschrijft bij de Kamer van Koophandel;
- goedkeuring heeft van de GGD voor het huis;
- geaccepteerd wordt bij een gecertificeerd gastouderbureau.

De laatste drie onderdelen vallen in principe buiten het KIG-traject. Wel kunnen de deelnemers bij het KIG terecht voor advies en aanmoediging. In de praktijk is dit veel regelwerk. Vanaf de start van een KIG-traject duurt het gemiddeld 12 maanden voordat de deelnemers alles op orde hebben voor registratie in het landelijk register kinderopvang en daadwerkelijk kunnen starten

Kosten van het KIG-traject: afweging van kosten tegen maatschappelijke baten

De kosten van een KIG-traject bedragen circa € 3.500 per deelnemer. De belangrijkste kostenposten zijn:

- de werving van deelnemers;
- de individuele intake en het opstellen van individuele trajectplannen;
- de KIG-training van 15 dagen;
- het huisbezoek (4 dagen) en individuele begeleiding;
- de voorbereiding op en het opgaan voor het examen (inclusief eventuele herkansingen);
- de stelposten voor cursusmateriaal en reiskosten voor deelnemers;
- de afronding, administratie, (tussen) evaluaties en rapportages.

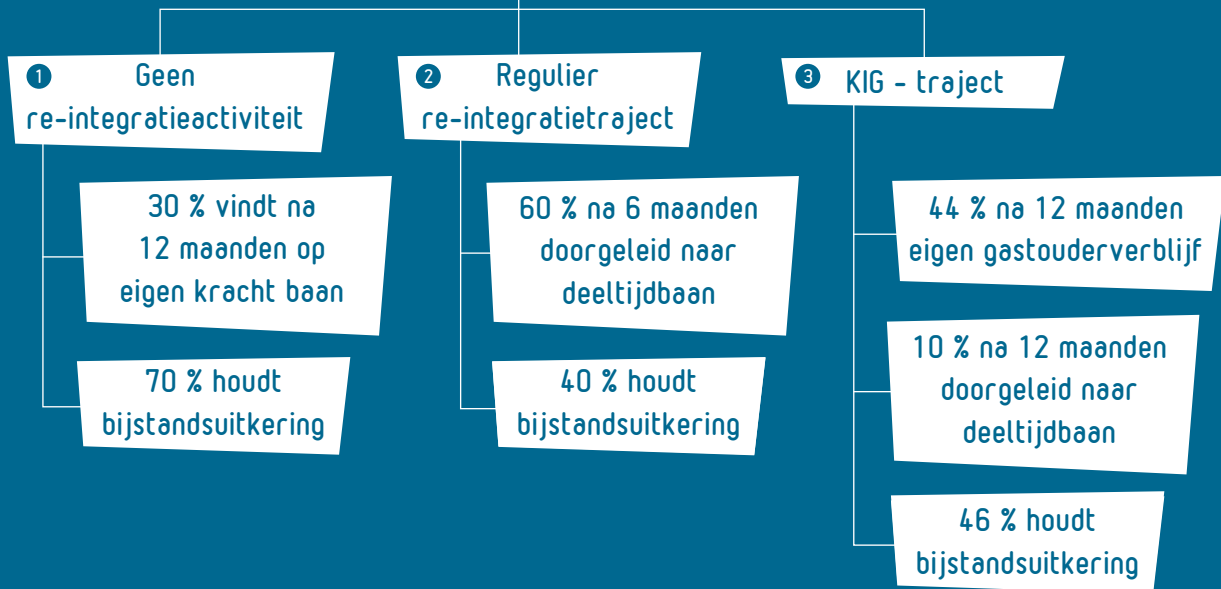
Om de kosten in perspectief te plaatsen, is een maatschappelijke

kosten-batenanalyse uitgevoerd.

Als uitgangspunt voor deze analyse benoemen we een doelgroep allochtone vrouwen tussen de 35 en 45 jaar met een uitkering, een afgeronde vmbo-opleiding en met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (zogenaamde fase 4 klanten). Vanuit een gemeente geredeneerd zijn er drie opties mogelijk:

- 1) geen actief re-integratiebeleid voeren, maar erop vertrouwen dat cliënten op eigen kracht een (deeltijd)baan vinden;
- 2) een regulier re-integratietraject aanbieden waarin vrouwen in zes maanden worden begeleid naar een reguliere baan;
- 3) een KIG traject aanbieden. Bij elk van deze opties zijn er verwachte uitkomsten (schema pagina 34).

Mogelijke interventies

Bij elke optie zijn de volgende kanttekeningen te plaatsen.

- Bij optie 1 vindt 30% van de cliënten na 12 maanden op eigen kracht een deeltijdbaan voor -gemiddeld- 24 uur en tegen wettelijk minimumloon.

Dit percentage is gebaseerd op referentiewaarden die door de SEO¹⁰ zijn bepaald voor verschillende doelgroepen.

- Bij optie 2 is de succeswaarde 60% na zes maanden voor

re-integratietrajecten gericht op doelgroepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het einddoel is ook een baan voor 24 uur per week tegen wettelijk minimumloon. Een belangrijke aanname bij deze optie is dat re-integratie duurzaam is en deelnemers niet (weer) terug vallen in een (bijstands)uitkering.

- Bij optie 3 zijn de succespercentages gehanteerd van de al uitgevoerde KIG-trajecten (zie pagina 13).

Aan opties 2 en 3 zijn directe kosten verbonden. Een regulier reïntegratietraject kost de Nederlandse overheid € 5.000 per deelnemer en een KIG-traject € 3.500 per deelnemer.

'Vroeger kon ik niet pinnen omdat ik altijd rood stond. Soms kreeg ik van mijn oudere kinderen wat extra geld. Nu ik zelfstandig gastouder ben, kan ik zonder problemen pinnen.'

¹⁰ Zie pagina 14 van de publicatie van SEO Economisch onderzoek 'Kosten en baten van EQUAL-projecten'. Een onderzoek uit 2005 in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het onderzoek geeft voor fase 4 WW-cliënten deze percentages: 31% (voor vrouwen), 35% (voor cliënten rond de 40 jaar), 32% (voor Surinaamse of Antilliaanse

cliënten) en 35% (voor cliënten met een mbo-diploma). In deze methodiekbeschrijving kiezen we voor een succespercentage van 30% omdat de percentages in het SEO-rapport zijn gebaseerd op het vinden van een baan gedurende de, voor werknemers, gunstige periode 2000-2001.

Per optie zijn ook de kosten en baten voor de Nederlandse maatschappij te bepalen.

- Een bijstandsuitkering voor een alleenstaande ouder kost de Nederlandse samenleving € 909 per maand¹¹.
- Een baan voor 24 uur per week (2/3 van voltijds) tegen het minimumloon levert de Nederlandse maatschappij € 944 aan brutosalaris op. Het gaat om 'nieuw loon', zonder loonkostensubsidies en dat niet ten koste gaat van een andere medewerker. Ook wordt verondersteld dat de deelneemster geen gebruik maakt van reguliere kinderopvang.

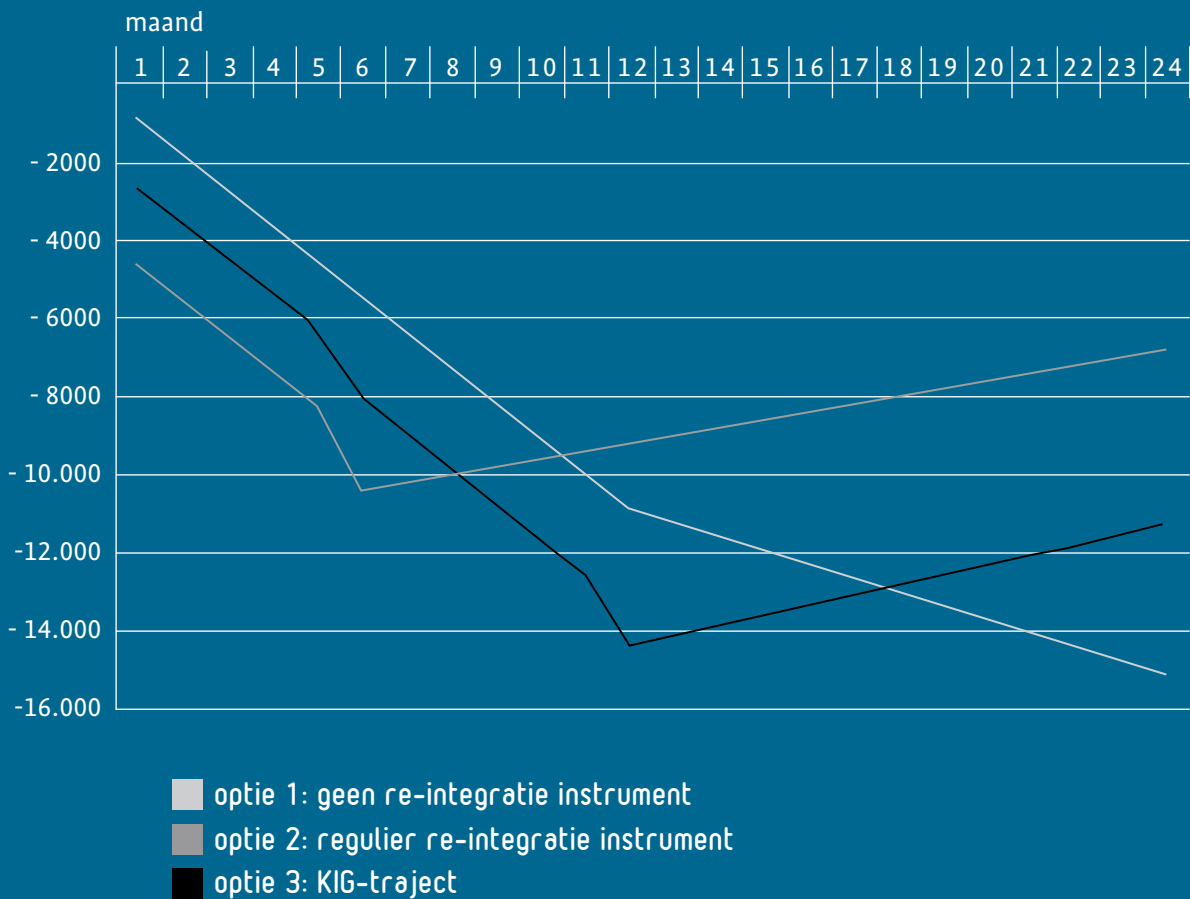
- Een zelfstandige onderneming in de gastouderopvang levert de Nederlandse samenleving € 15.878 per jaar aan bedrijfswinst op (€ 1.314 per maand). Niet meegerekend wordt dat een deel van deze winst is gesubsidieerd vanuit de Wet op de kinderopvang omdat deze subsidie toch zou zijn aangevraagd door ouders en besteed bij kinderopvang.

Op basis van deze gegevens zijn de maatschappelijke kosten en baten van elke optie uitgerekend. In de tabel op de volgende pagina wordt het totale saldo van de kosten en baten berekend voor een periode van 24 maanden. De grafiek (pag. 38) geeft het saldo per maand weer¹².

¹¹ We laten de kosten voor uitvoering van de WWB in de analyse buiten beschouwing omdat de totale uitvoeringskosten van een gemeentelijke

dienst Werk en Inkomen niet direct dalen wanneer de uitkering van een beperkt aantal cliënten eindigt.

		Kans (A)	Baten (B)	Lasten (C)	B-C	A*(B-C)	Saldo
Optie 1	12 maanden WWB 12 maanden deeltijd baan	30 %	12 x € 944	12 x € 909	€ 420	€ 126	-€ 15.145
	24 maanden WWB	70 %		24 x € 909	-€ 21.816	-€ 15.271	
Optie 2	6 maanden WWB 18 maanden deeltijd baan	60 %	18 x € 944	6 x € 909	€ 11.538	€ 6.923	-€ 6.804
	24 maanden WWB	40 %		24 x € 909	-€ 21.816	-€ 8.726	
	Kosten re-integratietraject	100 %		€ 5000	-€ 5000	-€ 5000	
Optie 3	12 maanden WWB 12 maanden KIG	44 %	18 x € 944	12 x € 909	€ 4.860	€ 2.138	-€ 11.355
	12 maanden WWB 12 maanden deeltijd baan	10 %	18 x € 944	12 x € 909	€ 420	€ 42	
	24 maanden WWB	46 %		24 x € 909	-€ 21.816	-€ 10.035	
	Kosten KIG-traject	100 %		€ 3500	-€ 3.500	-€ 3.500	

¹² In de grafiek gaan we ervan uit dat voor optie 2 de kosten als volgt worden verdeeld: 75% aan het begin van het traject en 25% na zes maanden, wanneer het re-integratiebedrijf

aantoonbaar resultaten heeft geboekt. Voor optie 3 is de verdeling van de kosten: 50% bij aanvang, 25% na zes maanden en 25% na 12 maanden.

De conclusies uit deze berekeningen zijn als volgt.

- Optie 1 is na 24 maanden de duurste optie met een negatief saldo van € 15.145 per deelnemster. De doelgroep allochtone vrouwen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is onvoldoende in staat om volledig op eigen kracht de weg naar de arbeidsmarkt te vinden. Zij blijven dus in deze optie afhankelijk van een uitkering.
- Optie 2 is na 24 maanden voor de Nederlandse samenleving de meest gunstige variant met een negatief saldo van € 6.804. De gemeente investeert € 5.000 in het re-integratietraject maar creëert daarmee kansen voor vrouwen om na zes maanden uit de uitkeringssituatie te komen. Het omslagpunt ten opzichte van optie 1 wordt al bereikt na 10 maanden. Deze optie is economisch voordelig omdat

deelnemers relatief snel zelf een inkomen verdienen. 60% van de deelnemers die dit lukt, draagt zo een deel van de kosten van de deelnemers die na het traject geen baan vinden (40%).

- Optie 3 is met een negatief saldo van € 11.355 iets meer dan € 4.550 duurder dan een regulier re-integratietraject. Maar deze optie is € 3.790 goedkoper dan helemaal geen traject (optie 1). Het omslagpunt voor optie 3 -ten opzichte van optie 1- ligt na 17 maanden. Met andere woorden: de investering in het KIG-traject (€ 3.500) verdient zich na 17 maanden terug.

De doelgroep van KIG in Almere

April 2010 is een traject gestart in de gemeente Almere. De doelgroep bestaat uit alleenstaande bijstandsgerechtigde vrouwen met kinderen onder de 12 jaar. Deze doelgroep is volgens de dienst Sociale Zaken in de gemeente oververtegenwoordigd. Veel alleenstaande moeders verhuizen naar Almere vanwege de lagere woonlasten in vergelijking met andere Randstadgemeenten. De gemeente streeft voor deze doelgroep geen actieve re-integratie na zolang hun kinderen jonger zijn dan 12 jaar. Deze vrouwen hebben zorgtaken

en kunnen daardoor niet op werktijden beschikbaar zijn voor opleiding of werk. Vaak wegen voor de vrouwen de meerinkomsten van een betaalde baan niet op tegen de (meer) kosten van kinderopvang.

Een KIG-traject is voor de gemeente Almere daarom een welkome aanvulling op hun re-integratiebeleid. Gastouderopvang vanuit huis is namelijk wel te combineren met de zorg voor eigen kinderen. De deelnemende vrouwen zijn enthousiast over het traject.

De maatschappelijke kosten-batenanalyse houdt geen rekening met het feit dat deelnemers die zelfstandig ondernemer worden tegelijkertijd ook veel weerbaarder zijn en in de toekomst minder snel geneigd zijn terug te vallen op sociale voorzieningen. Daarnaast zijn de geslaagde ondernemers een voorbeeld voor hun directe sociale omgeving.

Het rendement van een KIG-traject kan worden verhoogd door deelnemers sneller te begeleiden naar een reguliere baan wanneer zelfstandig ondernemerschap geen realistische optie is. Ook het terugdringen van het hoge aandeel van deelnemers dat geen eigen gastouderopvang opzet én geen deeltijdbaan vindt, draagt bij aan een hoger rendement.

Inmiddels gaat het veel beter met haar en haar gezin: ze heeft een nieuw huis, verdient goed en lost het microkrediet af.

Colofon

De methodiekbeschrijving 'Een gouden kans voor allochtone vrouwen met ambitie?', uitgegeven door de Stichting Kansrijk Ondernemen Nederland (KON), verscheen in september 2010 in een oplage van 250 exemplaren.

Stichting KON is een netwerkorganisatie voor het ontwikkelen van initiatieven voor kansarme vrouwen. De Stichting heeft de KIG-methodiek ontwikkeld.

De methodiekbeschrijving is medegefinancierd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het KIG-project is financieel

ondersteund door Start Foundation, Stichting Doen, Stichting Steunfonds bja-cow, Skanfonds, Stichting Haëlla fonds en de Gemeente Rotterdam.

Tekstschrijvers

Chee-Wai Chan, Bethink Advies & Onderzoek
Guillaumine Nelom, Nelom Consultancy

Redactie

Cindy Rodenburg, Rodenburg Tekst & Communicatie

Fotografie

Lilian van Rooij en Edwin van Eis

Ontwerp en productie

Matthijs Hooghiemstra, Aldtsjerk

Drukwerk

Rekladruk, Gytsjerk

Bindwerk

Witlox, Groningen

